

Corona voorbij ≠ afstandsonderwijs voorbij

Afstandsonderwijs was tijdens de scholensluitingen vanwege corona de manier om leerlingen onderwijs te geven. Nu de pandemie voorbij is, lijkt ook het afstandsonderwijs voorbij. Maar onderwijs op afstand blijft om verschillende redenen nodig. Ook nu nog zijn er leerlingen die kortstondig of langdurig om welke reden dan ook niet naar school kunnen. Hoe kunnen we zorgen dat de kennis en ervaringen met afstandsonderwijs beschikbaar blijven voor deze leerlingen?

Tijdens de sluiting van de scholen door corona moest men razendsnel overschakelen op thuisonderwijs en is er gaandeweg veel ervaring opgedaan en kennis opgebouwd over onderwijs op afstand. De uitvoering van het afstandsonderwijs was zeer divers en varieerde van huiswerkpakketjes, voordeurbezoek, dagelijks bellen met de leraar, video-instructies en online lessen en workshops. De ervaringen waren zeer verschillend; voor de ene leerling was het een hele opgave, andere leerlingen zagen vooral de voordelen ervan. De ervaring tijdens de coronaperiode met afstandsonderwijs heeft laten zien dat het kan en dat voor een deel van de leerlingen (digitaal) afstandsonderwijs tot een verbetering van hun onderwijsontwikkeling heeft geleid.

Inmiddels volgen de meeste leerlingen de lessen weer fysiek op school. Toch is er een groep leerlingen die aangewezen blijft op afstandsonderwijs. Bijvoorbeeld kinderen met een kwetsbare gezondheid, waaronder *long covid*, maar ook kinderen die om een andere reden niet fysiek naar school kunnen of dreigen thuis te komen zitten. En niet te vergeten de nieuwkomers onder andere uit Oekraïne. Bij deze groep is het mogelijk om via afstandsonderwijs leraren uit Oekraïne in te zetten.

Ervaringen thuiszitters

Uit het onderzoek Afstandsonderwijs voor thuiszitters bleek dat hun ervaringen met afstandsonderwijs overwegend positief zijn. Van de 100 deelnemende ouders gaf 60% aan dat hun kind de afgelopen periode volledig of gedeeltelijk afstandsonderwijs kreeg. Het initiatief hiervoor kwam bij de meeste kinderen vanuit school en soms vanuit ouders. Ouders ondersteunen hun kind thuis bij het plannen en verwerken van de lesstof. Soms financieren ze zelf het afstandsonderwijs. Het samenwerkingsverband speelde hierin geen rol. Bijna de helft van de ouders ziet graag dat hun kind ook na de coronacrisis afstandsonderwijs kan krijgen. Een deel ziet dit als aanvulling op lessen op school. Naast ICT-voorzieningen is voldoende begeleiding vanuit school nodig.

Afstandsonderwijs beschikbaar houden

Minister Wiersma heeft in zijn Uitwerking verzuimantpak aangegeven dat er voor elk kind dat (tijdelijk) niet naar school gaat en dat het nodig heeft, digitaal afstandsonderwijs beschikbaar moet zijn. Minister

Wiersma: “Digitaal afstandsonderwijs is zeker niet ideaal, maar nog altijd beter dan dat kinderen en jongeren geheel verstoken blijven van onderwijs.” De minister wil digitaal afstandsonderwijs mogelijk maken op drie niveaus: de lessen van de eigen school, gedigitaliseerd lesaanbod van buiten de eigen school en volledig digitale lessen met interactie met de leraar. Zijn uitgangspunt daarbij is dat fysiek onderwijs de standaard blijft. Digitaal afstandsonderwijs is in principe uitzonderlijk, tijdelijk en voor een specifieke doelgroep. Het volgen van digitaal onderwijs kan ook in combinatie met fysiek onderwijs zijn. Digitaal afstandsonderwijs kan voor die leerlingen worden gezien als een van de middelen om tot een passend onderwijsaanbod te komen. De minister gaat uitwerken in hoeverre het mogelijk is een volledig digitale school op te zetten als alternatief voor geen onderwijs en als vorm van wat tijdelijk kan gelden als volwaardig onderwijs. De digitale school is bedoeld voor thuiszitters en een middel om toekomstige thuiszitters te voorkomen.

Afstandsleren in België: voor alle leerlingen

In België heeft men inmiddels het afstandsleren structureel vastgelegd. In februari 2023 keurde de Vlaamse Regering hiervoor het ontwerp van het decreet over het hybride onderwijs goed. Dit kader zorgt ervoor dat scholen in het secundair onderwijs (voortgezet onderwijs) interactief afstandsonderwijs structureel kunnen inbouwen in hun leerplan. De Belgische minister van onderwijs Ben Weyts: “Je merkt dat leerlingen heel anders reageren op thuisonderwijs. Sommigen worden geprikkeld, uitgedaagd: ze kunnen dieper op de lesinhoud doorgaan in plaats van te moeten blijven hangen. Anderzijds heb je diegenen die je daarmee langs die weg wat kunt bijspijkeren. Echt een onderwijs op maat dus.”

Het gaat dan om plaatsonafhankelijke onderwijsactiviteiten met interactie tussen de leerling en de leraar via digitale media binnen de schooltijd. Dat kan synchroon of asynchroon; voor volledige leerlinggroepen, een klas of een individuele leerling. Een belangrijke bepaling is dat het afstandsonderwijs telkens in samenhang met contactonderwijs wordt aangeboden. Blended onderwijs is de term die men daarbij gebruikt voor een doordach-

te en geïntegreerde combinatie tussen online leeractiviteiten en leeractiviteiten waarbij offline contact met leerlingen cruciaal is. De opzet van het decreet hybride onderwijs van onze zuiderburen maakt afstandsonderwijs mogelijk voor alle leerlingen die dat nodig hebben. Het geeft ook aan hoe dit kwalitatief goed geborgd kan worden en welke voorwaarden er gelden.

Ervaringen van ouders

“We merken dat onze dochter helemaal opleeft van het contact. We vinden het jammer dat de kinderen haar zelf niet kunnen zien. Het vraagt wel van ons als ouders toch een beetje toezicht te houden.”

“Het sociale contact op school is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen, dus moet niet volledig wegvallen. Het is fijn dat het afstandsleren er is op de momenten dat mijn kind niet naar school kan, zodat het geen achterstand oploopt.”

“Afwisselend op school/afstandsonderwijs aangepast op de behoefte van onze dochter. Ze heeft school nodig voor haar sociale contacten, practicum opdrachten en het contact met de mentor/leerkracht.”

“Als school echt niet lukt, is afstandsonderwijs een mooi alternatief.”

Initiatieven lopen voor de muziek uit

De behoefte aan aanvullend afstandsonderwijs is groot. Er waren voor de coronacrisis al een aantal mogelijkheden voor afstandsonderwijs, waaronder: IVIO@School en KlasseContact. Tijdens de coronaperiode zijn er diverse initiatieven bij

gekomen. Zo startte Openbaar Onderwijs aan de Amstel met een online klaslokaal zodat al hun scholen het afstandsonderwijs kunnen verzorgen. Het samenwerkingsverband SWVPO 3006 ontwikkelde een website voor thuisonderwijs voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte. Agora Underground biedt afstandsonderwijs voor (dreigende) thuiszitters. Deze initiatieven proberen hun weg te vinden binnen de beperkte ruimte die de bestaande wet- en regelgeving nu biedt. Zij lopen voor de muziek uit. De door hen ervaren knelpunten zijn veelal terug te voeren op verschillen in interpretatie van de Leerplichtwet, onduidelijkheden rond de toepassing van de Variawet en bekostigingsvraagstukken. Daarbij ervaren men dat er geen eenduidige uitleg is binnen de Inspectie en bij verschillende gemeenten ten aanzien van de Leerplichtwet. Zo leeft bijvoorbeeld het idee dat de afwijking

“Is fysiek bezoek aan een gebouw vereist of kan het ook via digitaal contact?”

onderwijstijd voor maximaal twee jaar mogelijk zou zijn, terwijl daar wettelijk geen termijn aan gekoppeld is. Er blijkt veel meer mogelijk dan vaker gedacht, zo wordt ook duidelijk uit de *Handreiking Effectief afstandsonderwijs* van de Inspectie van het Onderwijs uit 2022. En dat

geldt ook voor de norm van ‘geregeld schoolbezoek’.

Alternatief voor schoolbezoek

Vaak wordt aangegeven dat afstandsonderwijs niet zou kunnen vanwege de wettelijke verplichting tot het volgen van onderwijs in een fysiek schoolgebouw en het daarbij horende geregeld schoolbezoek. Maar voor leerlingen die beperkt naar school gaan, kan afstandsonderwijs bij uitstek een brugfunctie vervullen tussen thuis en school, om te voorkomen dat een leerling uiteindelijk volledig thuis komt te zitten. Het uitgangspunt

zou moeten zijn dat iedere jongere recht heeft op onderwijs en daarmee toegang tot overheidswege bekostigd onderwijs. De interpretatie van de Leerplichtwet dat vrijstelling van onderwijs afhankelijk is van de geschiktheid van de jongere om een school (feitelijk) te bezoeken, is in strijd met de doelstelling van de Leerplichtwet. De ontplooiingsmogelijkheden van de jongere zouden het recht op onderwijs moeten bepalen en niet de beschikbaarheid van een passend onderwijsaanbod op de scholen. Een ander punt dat vaak wordt genoemd zijn de bekostigingsbesluiten. Een school kan geen aanspraak maken op bekostiging voor de leerling omdat de leerling niet, als 'werkelijk schoolgaand' aan de school staat ingeschreven of de school bezoekt. Beide knelpunten kunnen worden opgelost met een wijziging in de Leerplichtwet. Kamerlid Van Meenen stelt in zijn Initiatiefwet Leerrecht een wijziging in de Leerplichtwet voor (zie het juridisch artikel verderop in dit nummer van OO Magazine). Daarmee wordt 'en dat hij deze school of instelling na inschrijving geregeld bezoekt,' vervangen door 'en dat hij na inschrijving deelneemt aan het door het bevoegd gezag aangeboden onderwijs'.

"Onderwijs op afstand moet beschikbaar blijven"

Dekkend aanbod

Er zijn verschillende mogelijkheden voor afstandsonderwijs die vooral van elkaar verschillen in hoeverre een leerling contact heeft met de eigen klas en/of school. Zeker voor kinderen die gedeeltelijk of tijdelijk niet naar

school kunnen gaan, is het contact en de verbinding met de school en met hun klasgenoten belangrijk. Het zou dan ook heel mooi zijn als zo veel mogelijk scholen een mogelijkheid tot afstandsonderwijs blijven bieden, zoals ze dat ook in coronatijd deden. Er zijn samenwerkingsverbanden die hierin al stappen zetten door bijvoorbeeld een robot aan te schaffen of scholen te ondersteunen met expertise. Maar ook verstrekken ze hulpmiddelen en persoonlijke begeleiding (buddy) voor de leerlingen.

Voor de verdere ontwikkeling van het afstandsonderwijs hebben we elkaar nodig: ouders, leerlingen, scholen, samenwerkingsverbanden, overheid en alle anderen die zich inzetten voor leerlingen. Laten we daarom samen zorgen dat leerlingen die (regelmatig) niet naar school gaan nu en in de toekomst van het afstandsonderwijs gebruik kunnen (blijven) maken, thuis of op een andere locatie, om zo de aansluiting met school en klasgenoten te behouden.

Een dekkend aanbod van afstandsonderwijs betekent dat:

- iedere klas een webcam heeft zodat (zieke) leerlingen vanuit huis in de klas kunnen blijven meedoen;
- ieder samenwerkingsverband een ondersteuningsaanbod afstandsonderwijs heeft voor (dreigende) thuiszitters als onderdeel van het dekkend aanbod in de regio;
- iedere leerling die niet bij een school staat ingeschreven als (tijdelijk) alternatief aanspraak kan maken op afstandsonderwijs.

Auteur: Marieke Boon-Mens

Thema-adviseur passend onderwijs, Ouders & Onderwijs en redactielid OO Magazine.

Internetsites bij dit artikel zijn te vinden op www.oomagazine.nl